

5. 2. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Je zbytečné platit pojišťovně dvakrát

Každý, kdo provozuje vozidlo na pozemní komunikaci, musí mít pojištěnu povinnost nahradit újmu způsobenou provozem tohoto vozidla (tzv. „povinné ručení“). V případě, že dojde k dopravní nehodě, pojišťovna uhradí za pojištěného poškozenému zákonem stanovená plnění. V některých případech má pojišťovna proti pojištěnému právo na náhradu toho, co za něj plnila. V praxi si však pojišťovny své právo na náhradu vykládají někdy poněkud extenzivně. Pojištěný si to bohužel mnohdy nechá líbit – a zbytečně se tak stává „sponzorem“ své pojišťovny.

Účelem zákona č. [168/1999](#) Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZPOPV“), je poskytnout zvýšenou ochranu osobám poškozeným provozem vozidel na pozemních komunikacích. Zákon reaguje na závažnost, četnost a výši těchto škod a plní tak sociálně-ekonomické poslání. Škody totiž často dosahují značné výše, pro jejíž pokrytí majetek osob odpovědných za způsobenou škodu nepostačuje.[1]

Pokud pojištěnému vznikne povinnost nahradit poškozenému újmu způsobenou provozem vozidla podle pojistné smlouvy, pojistitel ji v rozsahu podle § 6 ZPOPV poškozenému uhradí. V případech podle § 10 ZPOPV má ovšem pojistitel proti pojištěnému právo na náhradu toho, co za něho plnil. Jedním z těchto případů je podle § 10 odst. 1 písm. d) ZPOPV i situace, kdy pojistitel „*prokáže, že pojištěný bez zřetele hodného důvodu **nesplnil povinnost** podle zákona upravujícího provoz na pozemních komunikacích[2] sepsat bez zbytečného odkladu společný záznam o dopravní nehodě nebo ohlásit dopravní nehodu, která je škodnou událostí, a v **důsledku toho byla ztížena možnost řádného šetření** pojistitele podle § 9 odst. 3“.*

Typickým byl případ, kdy řidička při vyjíždění z parkoviště neúmyslně poškodila vedle stojící auto – z důvodu momentálního rozrušení a nemaje ponětí o závažnosti vzniklé škody ujela, přičemž ovšem byla zachycena kamerovým systémem. Následně byla kontaktována policií, kde podala vysvětlení, a v návaznosti na příkaz vydaný příslušným správním orgánem uhradila uloženou pokutu. S majitelem poškozeného vozidla oznámila věc u pojišťovny a rovněž se dostavila na místní dopravní inspektorát k zadokumentování věci. Celou věc tím považovala za vyřízenou. K jejímu překvapení byla kontaktována pojišťovnou s tím, že jí má uhradit částku, kterou poškozenému vyplatila, neboť se řidička po způsobení dopravní nehody „*bez zřetele hodného důvodu vzdálila a nese-psala společný záznam o dopravní nehodě a tím ztížila možnost řádného šetření pojistitele.*“

Pojišťovna vycházela z předpokladu, že nese-psání společného záznamu o dopravní nehodě způsobilo ztížení její možnosti řádného šetření podle § 9 odst. 3 ZPOPV, čímž **automaticky** založilo její nárok

na náhradu plnění, které poškozenému poskytla. **Takový výklad, byť pojišťovny oblíbený, je však nesprávný.**

Kdy má pojišťovna právo na náhradu

Je třeba mít na zřeteli, že zákonodárce používá v § 10 ZPOPV odst. 1 písm. d) ZPOPV spojku „a“. V usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2010, sp. zn. 23 Cdo 3349/2009, je tato formulace vyložena tak, že **„samotná skutečnost, že pojištěný z nehody ujel a nesplnil povinnost ohlásit dopravní nehodu, která je škodní událostí, ještě a priori nezakládá právo pojistitele na náhradu toho, co za něj plnil.“** Kromě naplnění prvního znaku (nesplnění povinnosti bez zřetele hodného důvodu) totiž musí dojít rovněž ke ztížení možnosti řádného šetření pojistitele podle § 9 odst. 3 ZPOPV. V citovaném usnesení je dále doplněno, že **„kdyby se přistoupilo na výklad žalobkyně, že již nesplněním povinnosti oznámit nehodu, jakožto škodní událostí, je ztížena možnost řádného šetření pojistitele, pak by podle názoru soudu pasáž „v důsledku toho byla ztížena možnost řádného šetření pojistitele...“ v zákoně už vůbec nebyla.“** Dále platí, že **„šetření pojistitele ve smyslu § 9 odst. 3 zákona č. 168/1999 Sb. se má týkat podmínek vzniku práva poškozených na odškodnění, tj. plnění pojistitele podle § 6 odst. 2 cit. zákona, a nikoliv podmínek vzniku práva pojistitele na postih pojištěného. Navíc ze zákona, upravující postěžní právo pojistitele, neplyne pro pojištěného žádná povinnost posloužit pojistiteli důkazy k uplatnění takového práva.“** V judikatuře Nejvyššího soudu se nejedná o ojedinělé rozhodnutí – soud rovněž v rozsudku ze dne 7. 11. 2012, sp. zn. 32 Cdo 4309/2010 připustil, že výše uvedené porušení povinnosti nemusí mít vzhledem k okolnostem za následek nemožnost či podstatné ztížení zjištění okolností rozhodných pro posouzení vzniku nároku na pojistné plnění a na jeho výši.

Výše zmíněné závěry zastává i odborná literatura, která navíc zdůrazňuje, že důkazní břemeno leží na pojišťovně: **„Pojistitel proto v náhradovém soudním sporu musí vedle již popsanych okolností tvrdit a prokazovat též, v čem měla ztížená možnost šetření spočívat a že právě porušením povinnosti (např. opuštěním místa nehody) bylo šetření ztíženo, tj. v jakém směru konkrétně nemohl pojistitel průběh nehody řádně vyšetřit.“**[3]

Jako pomocné vodítko k posouzení, zda má pojišťovna v konkrétním případě vůči pojištěnému právo na náhradu plnění poskytnutého poškozenému, může být i důvodová zpráva k ZPOPV. Kromě obecného účelu zákona totiž k samotnému § 10 ZPOPV mimo jiné uvádí: **„Právo pojistitele na úhradu vyplacených částek vzniká v těch případech, kdy jednání pojištěného bylo úmyslné, hrubě nedbalé nebo jeho bezdůvodná nečinnost vedla ke ztížení šetření pojistitele.“**

Z uvedeného vyplývá, že uplatněný **nárok** pojišťovny by měl být obecně **odmítnut** tehdy, **pokud je splněna některá z následujících podmínek:**

- i. **Pojištěný nesplnil svoji povinnost, ovšem ze zřetele hodného důvodu.** Zde lze předpokládat, že se může pojištěný bránit tehdy, pokud nesplnil svoji povinnost např. v důsledku vlastního vážného zranění, silného rozrušení, případně i kvůli objektivní nevědomosti o škodě (resp. o tom, že došlo k nehodě).
- ii. **Pojištěný splnil svoji povinnost s odkladem, ten však nelze považovat za „zbytečný“.** Pojem „bez zbytečného odkladu“ je třeba vykládat v závislosti na konkrétních okolnostech případu. O zbytečný odklad se nebude jednat např. tehdy, pokud pojištěný po nehodě nejprve zajišťuje pomoc raněným či obstarává záležitosti, které lze s ohledem na jejich význam objektivně označit ve srovnání s okamžitým plněním zmíněných povinností za prioritní. Není-li dána potřeba vyřízení takových záležitostí, je třeba splnit svoji povinnost rychle, neboť podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2006, sp. zn. 32 Odo 906/2005 je nutno příslušné povinnosti splnit **„bezprostředně (co nejdříve) po dopravní nehodě“**, neboť **„jiný výklad by zcela popíral smysl takového oznámení, jímž je mimo jiné neprodleně a objektivně vyšetření dopravní**

nehody, jakož i přijetí případných potřebných opatření s touto dopravní nehodou vyvolaných a spojených.“ Pokud k tomu dojde až den následující po nehodě, je dle citovaného rozsudku pozdě.

- **iii. Nečinnost pojištěného neměla za následek ztížení možnosti řádného šetření pojistitele podle § 9 odst. 3 ZPOPV.** V případě, že pojišťovna má objektivní možnost provést potřebné šetření i bez splnění povinnosti pojištěného, nelze jí zpravidla náhradu přiznat. K tomuto může dojít např. v případě, když je nehoda dostatečně zdokumentována kamerovým systémem či srovnatelným způsobem a pojišťovna tak může provést potřebné šetření i bez součinnosti pojištěného.

Lze doplnit, že znaky (i) nesplnění povinnosti bez zřetele hodného důvodu a (iii) ztížení možnosti řádného šetření pojistitele podle § 9 odst. 3 ZPOPV jako důsledek nesplnění povinnosti pojištěného jsou obsaženy nejen v § 10 odst. 1 písm. d) ZPOPV, ale i v § 10 odst. 1 písm. e) ZPOPV, kde zákon poskytuje pojistiteli proti pojištěnému právo na náhradu poskytnutého plnění v případě, že pojištěný bez zřetele hodného důvodu nesplnil **povinnost podle § 8 odst. 1, 2 a 3 ZPOPV** (tzn. ohlašovací povinnost vůči pojistiteli a povinnost doložit poškozenému na jeho žádost údaje nezbytné pro uplatnění práva poškozeného na plnění – vše bez zbytečného odkladu) a v důsledku toho byla ztížena možnost řádného šetření pojistitele podle § 9 odst. 3 ZPOPV. I v tomto případě tak lze analogicky využít závěry uvedené výše v souvislosti s § 10 odst. 1 písm. d) ZPOPV.

Závěr

Lze shrnout, že pojištěný by měl v případě nehody aktivně chránit svá práva. Hradil-li totiž pojišťovně poctivě pojistné a ta po něm později požaduje náhradu za poskytnuté plnění v rozporu s výše uvedeným, ve svém důsledku **platí pojišťovně zbytečně dvakrát**. V případě, že je pojištěný konfrontován s požadavkem pojišťovny na zaplacení náhrady, by měl před provedením příslušné platby pečlivě analyzovat, zda je požadavek pojišťovny skutečně oprávněný.

Vrátíme-li se k případu zmíněnému výše, věc pro řidičku nakonec dopadla dobře. Postačilo jí upozornit pojišťovnu na okolnosti věci a zejména na relevantní judikaturu, kterou pojišťovna zřejmě neznala (či znát nechtěla). Ta pak vymáhání okamžitě ukončila.

Mgr. Petr Motyčka,
advokátní koncipient

JUDr. Petr Toman,
partner

[TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Trojanova 12
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 918 490
Fax: +420 224 920 468
e-mail: ak@iustitia.cz

[1] Důvodová zpráva k návrhu zákona o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla)

[2] Podle zák. č. [361/2000](#) Sb., o provozu na pozemních komunikacích a změně některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSP“), jsou účastníci nehody mimo jiné povinni v případech, kdy nevznikne povinnost oznámit nehodu policii, sepsat společný záznam o dopravní nehodě, podepsat jej a neprodleně předat pojistiteli. Záznam musí obsahovat identifikaci místa a času dopravní nehody, jejích účastníků a vozidel, její příčiny, průběhu a následků (§ 47 odst. 3 písm. g) ZSP). Povinnost ohlásit dopravní nehodu vzniká účastníkům dopravní nehody v případech, kdy při ní dojde k usmrcení nebo zranění osoby nebo k hmotné škodě převyšující zřejmě na některém ze zúčastněných vozidel včetně přepravovaných věcí částku 100 000 Kč (§ 47 odst. 4 písm. a) ZSP).

[3] Jandová, L., Vojtek, P.: Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 233

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [Tři dekády v advokacii a otevřený pohled na to, co profesi i justici nejvíc škodí](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)